Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй орган

1940 оной апрелиин 14
Воскресенье
№ 86 (3087)

Сан 10 мүнгэ.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АВТОНОМНО СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕДЭЙ

Тогтоол

В. В. Маяковскиин дурасхаалые мүнхэжүүлхэ тухай

Пролетарска поэт **Владимир Владимирович Маяковскиин** нүгшэһөөр 10 жэл гүйсэһэнииие тэмдэглэжэ, БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй **тоггоохонь:**

1. Улан-Удэ городой № 3 һургуулида ба Республиканска радиостанци да нүхэр В. В. Маяковскиин нэрые олгохо.

2. Улан-Удэ городдохи Пединститутда В. В. Маяковскиин нэрэмжэтэ 300 түхэриигэй нэгэ стипенди байгуулха.

БМАССР-эй СНК-гэй түрүүлэгшые орологшо СОЛОВЬЕВ.

БМАССР-эй СНК-гэй хэрэгүүдые эрхилэгшын уялгые дүүргэгшэ ТАНХАЕВ.

БҮХЭСОЮЗНА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН НЭРЭМЖЭТЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ СОРЕВНОВАНИ

...олетарска ба революционно ...үдэрнүүдые, историческа ...нүүдые үйлэдбэриин ба ...тическэ дэбжэлтэнүүдээр ...нга хадаа манай орондо—шэ ...социализмын орондо традици ...

...КП(б)-эйн Центральна Коми... ...буулэй Пленум болбол энэ ...оной июнь һарада Бүхэсоюзна ...тийна Конференциие зарлаха ...э тогтообо. Энээнтэй хамта, ...ай республикын ажал... ...ай активность хүсэтэйгөөр ...жэ байна.

...ашайн МТС-эй, медальта нүхэр ...овай тракторна бригадын ...тракторнстнуудай үүсхэлээр, ...ай республикын МТС-үүдтэ ...тракторна бригадануудта Бү... ...юзна Партийна Конференциин ...мжэтэ социалистическэ сорев... ...нин дэлгэржэ байна. Социалис... ...ка хүдөө ажахын урда угаа ...үүд зорилгонуудые дэбжүү... ...э, ВКП(б)-эйн XVIII истори... ...э съездын тоггоолнуудаар ...үүлэгдэһэн трактористнууд, ...торна бригадын бригадирнууд, ...имагууд болбол солото ...ковтанай хандалгые угаа... ...энтузиазмтайгаар угтана. ...гын аймагай, Тельманай ...мжэтэ колхоздохи № 5 бригада (Селенгын МТС) хадаа ...сменээр хүдэлмэрилжэ, се... ...дотороо, дунда жэшээгээр, ...З трактор бүхэнөөр 1000 ...р, ЧТЗ трактораар—2400 ...р үйлэдбэрилхэ ба горючиин ...процентые экономилхо, ороо һото ...таряануудай тарилгые 8-9 ...дэр дүүргэхэ. Больше... ...ина сельсоведэй колхозуудта ...дэлмэрилхэ, Тарбагатайн МТС-эй ...тракторнстнууд условно 15 хү... ...трактор бүхэнөөр 800 гектар ...үйлэдбэрилжэ, горючиин 16 процен... ...экономилхо гэжэ уялгануу... ...абаад, тэдэнээ бэелүүлжэ эхи... ...Селенгын МТС-эй № 5 бригада... ...тракторнстнууд болбол поле ...ин хүдэлмэрилгынгөө түрүү... ...түрүүртэ, бүхы тракторнуудай ...тасалгагүй хүдэлмэриие хангаһа... ...бригада дээрээ 235 килограмм ...ин экономилһон байна. Тар... ...тайн аймагай «Победитель» ...колхоз болбол тракторнстнуудтаа ...байдалай ба культурна ...условинуудые байгуулаа. ...колхоздохи тракторна бригада ...дираань нүхэр С. Сучков ...өөрынгөө ударнуудта мүн лэ ...жэшээнүүдые харууллаа.

...9 ондо хүдөөажахын Бүхэ... ...выставкада хабаадаг... ...Больше-Кударинин МТС-эй ...торист нүхэр Николай ...ов болбол мүнөө, Калининай ...мжэтэ колхоздо хүдэлмэрилхэ ...З ЧТЗ трактораар нэгэ ...ндо 33.7 гектар хахалжа, ...килограмм горючи экономи... ...эн үдэр нүхэр Воробьев ...169 түхэриг мүнгэ ба 78 ...грамм тарня абаха болобо.

...нской, Гашайн, Тарбагатайн ба Селенгын МТС-үүдэй ...тракторна бригаданууд ...Бүхэсоюзна Партийна Конферен... ...нэрэмжэтэ соревнованида ...Энэ соревнованиие дэлгэ... ...тухайда ВКП(б)-эйн Бурят... ...Обкомой, апрелиин 8-най ...тогтоол бэелүүлхэ хэрэгтэ ...айн партийна организаци ...хүдэлмэри ябуулжа байна. ...райкомой ба аймагайнь ...эрилхы организацинуудай ...хилэгшэд хадаа колхозууд, ...торна бригадануудта энэ ...хүдэлмэр эльгээгдэнэ. Мүн, Мухар... ...айн партийна организаци

һайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Эдэ аймагуудай газетэнүүд („Победа"—редактораань нүхэр Шевченко, „За большевистские темпы"—редактораань нүхэр Федотов) болбол тракторнстнуудай ба колхозно массын энтузиазмые толгойлжо шадаа: максимовтанай хандалгые өөһэдынгөө хуудаһануудта толилһон ба тиигээд тус соревнованида оролсоһон тракторна бригаданууд ба тракторнстнуудай хүдэлмэриие саг үргэлжэ харууна.

Зүгөөр, зарим аймагуудта энэ соревновани хүлаар дэлгэрүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Иволгын МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд болбол ВКП(б)-эйн Обкомой тогтоолые бэелүүлхын түлэ хэмжээнүүдые абаагүй байгаа. Тэндэхи колхозууд болбол тракторнстнуудта хүдэлмэриин ба байрабайдалай зохид условинуудые хангаадүй байха юм. Селенгын аймагай, Загастайн сомоной, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилхэ, Селенгын МТС-эй тракторна бригадынхид болбол Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ соревнованида тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр оролсожо, сезон дотороо 15 хүсэтэй трактор бүхэнөөр 800 гектар хахалха, горючиин 16 процент экономилхо гэжэ уялга абаһан байна. Теэд, энэ бригадынхидта хүдэлмэриин условн хангагдаагүй: заправщик үгы, бензинээр дутамаг ба һүниндөө (хоёрдохи сменэдэ) хүдэлмэрилхэ гэхэдэ аннамогүй байба. Энээн тухайда МТС-эйнь дирекци һайтар мэдэбэшье, эрид хэмжээнүүдые абаагүй.

Манай республика дотор хабарай эртын тарилга эхилжэ байна. „Тракторна бригадануудай ба тракторнстнуудай хүдэлмэридэхи онсо гол зүйлэнь хадаа—хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй эрхим хаһые хэрэглэлгэ болоно. Тарилгын ба бусад хүдэлмэринүүдэй планиие тон богонихон болзорто, үндэр шанартайгаар дүүргэлгэ—ургасые дээшэлүүлгын залог мүн"—гэжэ өөрынгөө хандалга соо максимовтан бэшээ.

Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ соревнованиие „бүхы тракторна отрядуудта, полеводческо бригадануудта, ефремовскэ ба герасимовска звенонуудта, малажалай фермэнүүдтэ" үргэнөөр эмхидхэлгэ, тэдэнэртэ хүдэлмэриин ба байрабайдалай эрхим условинуудые хангалга—партийна, советскэ ба газартаряалангай организацинуудай хүндэтэ уялга мүн.

Большевистскэ хэблэл хадаа угаа ехэ эмхидхэгшэ үүргэ дүүргэдэгэнь элитэ. Энэ ушарһаа, районно газетэнүүд хадаа тракторнстнуудай энэ гайхамшаг үүсхэлые бүхыхэмжээгээр дэмжэхэ ба соревнованиин түрүүшүүлэй опытууд, методуудые бүгэдын шадабари болгохын түлөө тэмсэхэ ёһотой. Эдэнэр болбол „Победа" ба „За большевистские темпы" газетэнүүдэй методые хэрэглэхэнь шухала.

Тракторна бригадануудта, тракторнстнуудай дунда ба полеводческо бригадануудта социалистическэ соревнованиие дэлгэрүүлгээр, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлгэ, хабарай тарилгые агротехническэ эрхим хаһа соонь дүүргэлгэ—бүхы партийна, советскэ ба газартаряалангай органуудай, тракторнстнууд ба колхозникуудай шухалын шухала зорилго болоно!

ГАЗАРЫЕ ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ЭЛДҮҮРИЛХЭБДИ

Селенгэ. (Телефоноор абтаба). Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованиие эмхидхэхэ тухайда Гашайн МТС-эй, медальта нүхэр Филипп Максимовай бригадын тракторнстнуудай хандалгые манай Селенгын МТС-эй тракторнстнууд, тракторна бригадануудай бригадирнууд, прицепщигүүд, ба учетчигүүд, колхозникууд тон халуунаар угтаба. Тэдэнэр болбол үйлэдбэриин үндэр бүтээсэнүүдые туйлахын, горючиие максимальна экономилхын, газарые эрхим шанартайгаар элдүүрилхын түлөө тракторнстнуудай республиканска соревнованида активнаар оролсобод. Мүнөө, максимовцуудай хандалга колхозууд, тракторна бригаданууд дээгүүр үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо 3 „СТЗ" ба 2 „ЧТЗ" тракторта № 5 бригада ажаллана. Тус бригада болбол МТС соогоо эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог юм. Энэ бригадынхид болбол „Б.-М. Үнэн" газетэдэ толилогдоһон, нүх. Максимовай бригадынхидай хандалгые апрелиин 9-нэй үдэшэ абамсаараа, бригадынгаа совещани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ танилсабад.

Селенгын МТС-эй директор нүх. Цыбик Балданович Гармаев болбол максимовтанай гайхамшагта үүсхэлэй онсо шухала удхашанарые тэмдэглээд, ажалай үшөө ехэнүүд амжалтануудай түлөө соревнованида тракторна отряд, тракторист бүхэнэй оролсохыень урялжа, тус совещани дээрэ тодо һонор үгэ хэлэбэ.

Энэ үгэ хэлэһэн, тус бригадын бригадир нүх. Цыдендамба Бадмаев, тракторнстнууд Дагбаев, Зондуев, Кудряшов гэгшэд максимовтанай үүсхэлые бүрин һайшааха зуураа, тракторна отрядууд, бүхы тракторнстнууд үйлэдбэриин үндэр бүтээсэнүүдые туйлаха хүсэд аргабайдалтай гэбэ. № 5 бригадынхид республика дотороо түрүү һуури эзэлхын, солото бригада болохын түлэ, Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ соревнованида оролсожо, тодорхой ба тон харюусалгатай уялгануудые абаба: „1940 оной сезон соо колесно трактораар 1000 гектар ба „ЧТЗ" трактораар—2400 гектар газарые хахалха, горючиие 15% (бригада дээрээ дунда жэшээгээр) экономилхо; ороо һото таряанай тарилгые хүдэлмэриин 8—9 үдэр соо эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ; 1940 ондо агротехникын комплексын бүхы хэмжээябуулгануудые бэелүүлһэнэй, таряаландаа эрхим харууһалгые хангажа, тракторна паркые максимальнаар хэрэглэн, агротехникын заабаринуудые хүсэд бэелүүлжэ, баян, 100 пудһаа доошо бэшэ ургаса хуряаха ба МТС-эйгээ хүдэлмэриие бүхыхэмжээгээр һайжаруулха".

„СТЗ" тракторай тракторнстнууд нүхэд Чойнхор Будажапов, Шойжонима Балданов гэгшэд өөһэдынгөө смена соо 700-700 гектар (гү, али сезон дотороо хоёр сменээр хүдэлмэрилжэ, 1400 га) газар хахалха, „ЧТЗ" тракторай тракторнстнууд Д. Д. Зондуев, Л. Х. Дагбаев ба Дашинима Бодиев гэгшэд смена соогоо 1200-1200 гектар газар хахалха ба Андрей Кудряшов болбол 1250 гектар газар хахалха гэһэн уялгануудые тус тустаа абабад.

Цыдендамба Бадмаевай бригада хадаа иимэ уялгануудые абажа, тус соревнованида оролсохо тушаа Андрей Баташевай тракторна отрядые уриба.

Мүн, Загастайн сомоной, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи тракторна № 2 бригадын тракторнстнууд болбол максимовтанай хандалгатай танилсажа, Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ соцсоревнованида оролсобод. Тэдэнэр хадаа, бригадынгаа хүдэлмэриие хаража үзэһэнэй һүүлдэ, колесно трактораар сезон соо 800 гектарһаа доошо бэшэ газарые хахалха, горючиие 16% экономилхо, тарилгые хүдэлмэриин 8-9 үдэр соо тон һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гэһэн уялгануудые абаба.

Ажахын ба политическэ угаа ехэ удхашанартай, максимовтанай энэ гайхамшагта үүсхэл бүри үргэдэжэ байна. Партийна, советскэ ба газартаряалангай организацинууд болбол хабарай тарилгые ба хүдөөажахын 1940 оноие шэнэ амжалтануудтайгаар үнгэргэхын ба баян ургаса абахын түлөө тракторнстнуудай политическэ дэбжэлтые, үргэдэжэ байгаа социалистическэ соревнованиие большевистскээр толгойлхо уялгатай.

Манай МТС-эй партийна ба партийнабэшэ большевигүүд болбол республика дотор түрүү һуури эзэлхын түлөө, баян ургасын түлөө, колхозуудаа улам бүхэжүүлхын түлөө илээд ехэ хүдэлмэринүүдые ябуулжа байна.

Д. Дашипылов—Селенгын МТС-эй директорай замполит.

Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ республиканска соревнованиин инициатор медальта тракторист нүхэр Филлипп Моисеевич Максимов.

(О. Цыбиковэй фото).

В. И. Ленинэй түрэһөөр 70 жэлэй гүйсэһэндэ

Москвагай ажалшад болбол Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 70 жэлэй гүйсэһэндэ бэлэдхэжэ байна. Кагановичын нэрэмжэтэ Господшипников нэгэдэхи заводой фабком болбол агитаторнууд ба пропагандистнуудта консультаци эмхидхэбэ. Тэдэнэр хадаа цехнүүдтэ, хүдэлмэришэдэй гэрнүүдтэ, Ленинэй ажабайдал ба революционно ажал'ябуулга тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэнь. Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 70 жэл болоһондо зорюулагдаһан, хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ доклад хэхэ олон докладчигууд бэлэдхэгдэбэ. Заводской библиотека тон ехэ выставкые эмхидхэжэ байна.

„Калибр" заводой парткабинет хадаа агитаторнуудта консультаци эмхидхээ. Цехнүүдтэ, таһагуудта һургуулиин участогуудта, Ленин тухайда хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ байна.

Истори, философи ба литературын, Чернышевскиин нэрэмжэтэ Московско институдай 130 агитаторнууд хадаа Сокольническо районой зоной дунда, Ленин тухай хөөрэлдөөнүүдые хэхэ юм. Агитаторнуудай олонхинь хүдэлмэреэ эхилээ. Ленинэдэ зорюулагдаһан выставка институдта эмхидхэгдэхэ. Картинанууд, портредүүд ба историческа документнүүд соо, Владимир Ильич Ленинэй эдир наһан, ажалшадай агуу ехэ вождьнууд Ленин ба Сталинай хани барисаа, Ленинэй революционно ажа'ябуулгын гол шухала этапууд харуулагдаха байна. Ленинэй түрэһөөр 70 жэлдэ зорюулагдажа, марксизм-ленинизмын кафедрын нииитэ институтскэ нээмэл заседани апрелиин 19-дэ болохо байна.

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

Норвегиин правительство нүүбэ

Лондон, апрелиин 11. (ТАСС) Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Норвежскэ правительство болбол Эльверумые орхиһон ба Эльверумэй зүүн хойно, шведскэ хилэһээ 15 мильдэ байһан Нюбергзундэ ошоһон байна.

Норвегидэ германска шэнэ сэрэгүүд буулгагдаа

Берлин, апрелиин 11. (ТАСС) Мүнөөдэр Берген, Осло ба Ставангертэ германска сэрэгүүдэй шэнэ ехэ соединенинүүд буулгагдаба гэжэ информационно бюро мэдээсэнэ.

Норвежцүүдээр Хамар городой эзэлэгдэһэн тухай мэдээсэл

Нью-Йорк, апрелиин 11. Ассошиэйтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Норвежцүүд болбол Хамар горедые эзэлһэн байна. (ТАСС).

Швецидэ агаарай аюулай байдал соносхогдобо

Стокгольм, апрелиин 11. (ТАСС). Үсэгэлдэр, үдэрэй 12 часта, бүхы Швецидэ агаарай аюулай байдал соносогдобо.

США-гэй банкирнууд ба промышленнигуудай суглаан

Нью-Йорк, апрелиин 12. (ТАСС). „Нью-Йорк таймса газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, апрелиин 10-да, Нью-Йоркдо 1500 банкирнууд ба промышленнигуудай суглаан болобо, тэрээн дээрэ США-да байгаа австрийскэ посланник Касэй, Николай Рузвельт (США-гэй мүнөө байгаа президентын түрэлхинь) ба профессор Фридрих гэгшэд үгэ хэлэбэ. Үгэ хэлэгшэд болбол союзнигуудай талада дайнда орохые США-е бодотоор урялһан байна. Суглаарагша банкирнууд ба промышленнигууд хадаа үгэ хэлэгшэдые нарьема аплодисментээр угтаба.

Ослодо

Осло, апрелиин 11. (ТАСС) „Афтенпостен" газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Ослодо байгаа германска посланник Браулер болбол Норвежскэ королтой уулзахын тула Эльверум ошоһон байна.

Город хадаа һүни бүхэн харанхы байлгагдаха байна гэжэ үсэгэлдэр Ослогой хүнзондо мэдээсэгдэбэ.

Хүнзоной дунда паникые бии болгоһон, элдэб янзын абяануудай тараагдаһантай дашарамдуулан, комендант болбол худал хуурмаг абяануудые тараагшад судта үгтэхэ байна гэжэ радиогоор мэдээсэбэ. Энэ приказ болбол Норвежскэ агаарай обороны начальнигаар батаалгдаһан байна.

Германска пароходто ашаатай нефтиие американска засагууд эзэлбэ

Нью-Йорк, апрелиин 12. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, американска засагууд болбол Германска нэгэ пароход дээрэ ашаатай нефтиие эзэлбэ, пароход болбол Бостондо хахад жэл байһан байгаа.

„Ленни" пароход хадаа Норвегидэ рейс хэхэ болиба. Мур Энд Маккормин компаниин пароходууд болбол Берлин тээшэ өөһэдынгөө рейсые болюулһан байна.

Скагерракын дэргэдэ далайн дайн

Нью-Йорк, апрелиин 11. Юнайтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Скагерракта дүтэ шадар болоһон далайн дайнда арба гаран германска корабльнууд ба транспортнууд, мүн тэрэшэлэн англиска олон тоото военна корабльнууд ба самоледууд хабаадана. (ТАСС).

Швецидэхи байдал

Вашингтон, апрелиин 12. (ТАСС). Шведскэ худалдаанай бүхы пароходууд болбол портнуудтаа үлэхые захирагдаба гэжэ США-да байгаа Шведскэ мисси соносхобо. США-да ошожо ябаһан пароходууд болбол Швецидэ дары бусахын приказ абаһан байна.

Норвежскэ военнэ 2 корабль шэнгээгдэбэ

Нью-Йорк, апрелиин 11. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, немцүүд болбол тус тустаа 4166 тонна уһа баглаамжатай „Норге" ба „Эйдсвольд" гэжэ Норвежскэ военнэ тон томо 2 корабльнуудые Нарвикта шэнгээһэн байна.

ХРОНИКА

...рэй Верховно Соведэй ...иум болбол нүхэр И. С. ...ые ССР Союзһаа, Финлянди... ...ерэн эрхэтэ түлөөлэгшөөр ...

* * *

...рэй Верховно Соведэй ...иум болбол нүхэр Б. К. ...иие ССР Союзһаа, Латви... ...ереэн эрхэтэ түлөөлэгшөөр ...тэлибэ.

* * *

Финляндска правительство болбол г. О. К. Паасикивиие СССР-тэ байха, финляндиин посланник болгон томилоогодо зүбшөөлөө үгэхые эриһэн байна. ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум болбол г. О. К. Паасикивиие эльгээхыень зүбшөөрбэ.

1930 —Манай советскэ эпохын гайхамшаг талантта поэт— 1940

Владимир Ильич Лөнин

(поэмэһээ отрывок)

III.

Уйлажа
байгаа большевигые
Музей соо табяад үгөө һаа,
бүхэли үдэртөө
зольбонууд
обоорхо һэн тиишэ.
Үшөө гү—
наһандаа
тиимые үзэхэгүйш!
Ниргэн дээгүүрнэй
табанхошуута одо хайраал
панска воеводууд.
Амидыгаар
хоолой сомнай газарта
манине зоогоо
Мамонтовай банданууд.
Паровозой түлөөртэ
манине галдаа японцууд,
амаруумнай хайлуулһан туулга
шудхаа.
Үгөө үгэгты!—гэөд
шашхалдахадань, һогойн,—
соробхилмо аманууднһаамнай
гурбахан үгэ гараа:
Коммунизм мандаха болтогой!
Мүнөө
энэ булад хадаа,
энэ түмэр,
Кресла креслээр,
жэрын, зурын
Советүүдэй съездын
табандабхар гэр
дүүргэбэ,
хорин хоёрто январиин.
Һуурии оложо,
неэдэ андалдана,
Жэжэ хэрэг
ябууд
шиидхэнэ.
Нээхэ саг болоод!
Юундээ мэгдүүрбэб?
Юундээ
президиум,
унаһан шэнги, үсөөрбэб?

Юундэ
нюдэдынь
ложоһоо улаан бэ?
Калинин яагаа—
арай гэжэ байхадаа.
Зүд тодхор?
Ямар?
Болохо арганыгүй!
Хэрбээ тэрээнэй?...
Үгы!
Яахадаа?
Дээрэһээмнэй
үһөө
харалба намхайжа.
Толгойгоо гунхуулбабди—
үшөөл тонгой!
Хэмһээн халиһан
галнууд хонхойжо
гэнтэ шашарээд
мүлөөбэ дэнгээ.
Хонхын
туһагүй дуун хахасасаба.
Бээе хүсэлжэ
Калинин бодбо.
Нюдэнэйгээ үһые
хаанаа хэхэбши, гарана.
Мэдэгдэнэ.
Һахалайнь үзүүрээр мэлмэрнэ.
Һаналань хүдхалдан,
толгойснь үнгэнэ зада.
Сабиргайдань шуһан,
һудаһандань гараба.
—Үсэгдэр
зургаан час табин минутада
Нүхэр Ленин наһабараба!—
Зуун жэлэй
үзэхэгүй юумые
энэ жэл үзэбэл.
Зуун жэлнүүдтэ
уйтай домог болохол
энэ үдэр.
Аюул бажуужа,
түмэрһөө бөлөө үгэбэл.
Большевигүүдые дамжан
уйлаан гараба мэтэр

Уйлаан ба маршын нюрган
дээгүүр
союзуудай Байшан тушаа
тамаргша
тэрэ улаан хуурсаг мэтын
Нима
хүндэ,
үнэтэй ашаа
Манай океанууд
хэзээш
шэрээгүй.
Ленинскэ эһоной
шэрүүн гвардиин
Хүндын харуулда
байхадань үүрээр,
хүнүүд
хүлеэнэ,
Тверскойн,
Димитровкын
утые оруунь
шаглаатай дүүрээр.
Арбандолоодхи ондо—
хилээмэнэй очередьто
басагана
эзэгээгшэгүй һэн—
үглөө эдюужэмди гээд!
Харин энэ
хүйтэн үдэрэй очередьто
гарахаа
Үбэшэлэгшэдтээ, үхибүүтээ
айнагүйл теэд.
Деревнинууд
городтой зэргэлнэ
нэгэ рядаар.
Гашуудалань эрэлхэгээршье,
үхибүүншэгээршье гараба.
Ленинскэ байдалай
амиды
дүнгэй парадаар
ажалта дэлхэй
алхалан гараба.

Ц. Галсановай оршуулга.

Левый Марш

(Матросуудта)

Эршэлэн эрьелдыт маршаар!
Шашаг үгэөө хасыт тазнар.
Ораторнууд, заляар!
Үгэ
Үгтөө
Таниа нүхэр Маузер.
Адам, Евын үгэһэп
Хуулиар байхань хүрөө, дүүрэ.
Үлдэсы түүхын даядхы үхэһөн.
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!
Эй, хүхэ самсатан!
Шуумай
Океанай саагуур!
Али
броненосецуудай хошуунай
хурсань байрадаа мухаа гү?!
Яахамнайб,
толгойгоо ирзайлгажа,
британиин арсалан шашхаг,
тэншээд.
Коммуна диилдэхэгүй яаш
гэжэ.
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!

Тэндэ
Уйдхартай уулын саагуур
Нарата газар хизааргүйл
Үлэнхы,
Далайн мянан соогуур
Түмэн алхамаар түергыт!
Хүлэһэнэй бандаар хүрээлэг, хамаагүй.
Булад урадхалаар гөөжог
бөөлжөөт,—
Антантада Росси абтахагүй.
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!
Бүргэдэй нюдэн бүрхэхэ аал?
Хуушан хуталгаар гөёохаалди?
Бажуу, дэлхэйн бахалуур
һаа,
Пролетариадай гарнууд!
Сээжын һайхаар урагшаа!
Тэнгэртэ тугуудаа мандуул!
Хэн тэндэ алханаб баруулжаа?
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!
Зүүлжээ!

Ц. Галсановай оршуулга.

Шэнэ байрада орэһон тухай лигэйщик Иван Козырэвай үлигэр

Би—пролетари.
Элирхэйлхэнь үлүү.
Эхынгээ хэлэһээр жарган
ажаһуугааб.
Тиин, намдэ
байха байра
үгэбэ,
Миний
хүдэлмэриша
кооператив.
Нимэл—үргэнииинь!
Үндэрынь— нимэл!
Һэбшээлэнхэй,
гэрэлтүүлэнхэй,
дулаасуулаихай
Булта һайн.
Бүри хамагһаа схээр,
Намайе ханазба—
Энэ байгша:
Энэ—
һарын гэрэлһээ һаруул.
Зохидынь—
алтан дэлхэйһээ үлүү.
Энэ—
энээн тухай юу хэлэхэбши,
Энэ—
ванная даа.
Кран соонь уһан—
Хаһагүй хүйтэн.
Хоёрдохи
крандань
Хүргөөшье хүргэхэгүйш.
Хүйтөөр—
угаажа
болохош бэеэ.
Халуугаар—
хүлэһэнэйгөө
гараха нүхэ.
Нэгэ
крандань
бэшээтэй
„хүйтэн".
Нүгөө
крандань—
„халуун".

Эсэшэнхэй ерэхэш,
амаран хэбтэхээ
һанахаш.
Шүлэншье бэнсуулхагүй.
сайншье бурьялаан.
Чайкадаа шунгахадаа—
энэ гэжэгэнээнһээ.
үхэһэншье хүн энеэхэл.
Социализмда
айлшан
ерэһэн юмэ шэнги.
Банскаланһаа—
амидахаш.
Үмдөө—гоходо,
самсаяа хадааһанда үлгөөд.
Гартаа мылээ,
тиигээд...
уһаруу
пулд гэхэш!
Үгөөр халахада,
уһан соогоо,
дуран соогоо,
Удаан, удаан
һуухаш,
угаахаш.
Таһалгасоомни—
зунай саг, Волга
шэнги,—
Гансал
загаһад, пароходууд үгы.
Арбан жэлдэ
суглараһан
хирэшье һаа бэедэшни,
Арижа һалахал,
модопой холтоһон шэнгеэр.
Эһэ тортог
дороһон шэнгеэр,
Үгы болошо
хуураха һалаха.
Эна гэһээр
уураадаа халуудахаш,
шарагдахаш схээр!

Эше барюулынь—
эндээ эрьюул;
Тэруу нүхэтэй
түмэр үүлэнһээ,
һэрүүхэн бор-
бороо
һарьян оронол.
Тиимэ урин зохид даа
энэ дүүшдэ.
Шамайе
лайрахагүйл
ямаршье, бэеын
задагайрал.
Үһыши альбэн,
шэхышни шэрбэн,
Далыншни нахид
хободол дундуур,
Доошоо уһан
урдажа байна—
Баабагай шэнги
барбагар полотенцээр,
Нойтон бэеыгээ
үһые аршахаш.
Хүлдэ хуурай
байхын түлөө,—
Хилэһэндэмни хүлисэгты,
полынь дэбидэмэл
пробково маатаар.
Урматай гэрэлдэ
өөрыгөө хаража,
Сэбэрхэн сансаруу
толгойгоо угалнаб.
Угалажа, самсаяа
сүлөөтэй һуухада,
Ухаандамни ороно
иимэ һанал:
—тон лэ зүб даа,
Энэ
манай
Советскэ засаг.

Ч. Цыдендамбаевай оршуулга.

Шэнэ винтовка абае

Шэнэ винтовка абае,
Тугуудаа жададань!
Дуугаа дуулаһаар
буудалганай
кружокто ошое!
Нэг,
хоёр!
Сугла-
раад!
Ураг-
шаа!
От-
ряд!
Дайнай шуурган
дахяад,
Галаар шатахадань—
Шагаажа шадаха еһотойбди,
Буудажа шадахалди
Ал-
хыш
Түр-
гээр!
Ту-
дыш
Мэр-
гээр!
Миний орон
Армяа дабшуулаа һаань—
Бэрхэ санитарнууд
болохобди
Бүхы дайнда.
Шарха-
таад,
Уназ-
һааш,
Өөһэд-
төө
Асар-
хаб.
Шэмээгүй разведкэдэ
Хулгуудынай зэлихан,
Шулуунай,
һөөгэй саанаһааншье
Олохобди дайсании.
Өөһэд-
төө
туһал-
хаа,
үргэл-
жэ
мүлхи-
хэб.
Шэвэнүүд винтовкад ялярпа,
Жададань—
тугууд
Буудаха кружоктоо
дуугаа дуулан,
Ошое бидэнэр!
Нэг,
хоёр!
Сугла-
раад!
Ураг-
шаа!
От-
ряд!

Ч. Цыдендамбаевай оршуулга.

Владимир Маяковский

Владимир Владимирович Маяковский залуугаар наһабараһан юм. 1893 ондо түрэһэн байгаа. 1912 ондо шүлэг бэшэжэ захалаа һэн. 1930 ондо, богонихоншье һаа, гайхамшаг наһанайнь зам таһаржа мухардаһан байна.

Гигантскэ ба оюун сэдьхэлэй ажалаар ба наһан соогоо, искусствода бодото лэ революционерэй зоригложо шадахаар тэнимэнүүд эрэлхэг ба агууехэнүүд творческо зоригжолгонуудаар дүүрэн байгаа.

Маяковский хадаа грузинскэ деревнида түрэһэн ба бүхы байдалаараа гүнзэгы демократическа бүлэ соо урган хүмүүжэһэн байна.

Доромжолуулагшадта дуралаха, тэдэнэртэ тон гүнзэгыгөөр, шуһаараа дүтэ байһан сэдьхэл—иимэ мэдэралнүүд хадаа Маяковскидо эртэнһээ хойшо түрэһэн байгаа. Эдэ сэдьхэлнүүдэнь оройн түрүүшын революциин историческа үе соогуур түрэн гараһан юм.

1905 ондо лэ Маяковский болбол революцида активна хабаададаг байһанаа мэдэрбэ.

1905 оной пүүлээр тэрэ дары, революционно хүдэлөөнэй сагзуура дарагдабашье һаань, Маяковский болбол ами бэеэ революциин хэрэгтэ зорюулахые шиидэһэн байна. Эдиршүүдэй революционно организацияар дамжан, большевигүүдэй партиин Московско комитедтэ хандажа, пропагандистын хүдэлмэридэ ошобо. „Нүхэр Константин" болбол (Маяковскиин партайна кличкань иимэ байгаа) большевистскэ тактикын эрид сэхэ талабаригшань байхаһаа гадна, мүн тэрэ үедөө нилээд эрдэмтэй марксист-теоретик байгаа. Марксизмын идеянүүдые хүгжүүлэгшэ ба нэбтэрүүлэн тараагша Марксай „Капиталые", Ленинэй „Хоер тактикые",Плехановай „Исто ри тушаа монистическа үзэлэй хүгжэлтэ тухай асуудалда" ба хэдэн арбаад революционно брошюрануудые мэдэдэг һэн. Залуухан большевик-подпольщигой революционно ажал ябуулгань уданшыгүй царскэ тагнуулшадта мэдэгдэһэн ба „үндэр бээтэ" (охранкын агентурна сводконууд соо Маяковский иигэжэ нэрэлэгдэдэг байгаа) болбол энэ энэйгээ түлөө гурба дахин түрмэдэ ороһон байна.

Гэбэшье, революционно творчестводэ дура зоригонь эдир бунтаарин зосоо бүри үлэмжэөр бухэжэбэ. Түрмэһөө гарахадаа, поэт ба художник болохо гэһэн эрид шиидэбэрэ абаба. Арад зондо ажаллахатаяа хамта, искусствода ажаллаха гэжэ бодоһон байгаа. «Социалистическа искусство үйлэдхэсэ һананаб!» —гэһэн иимэ эрюун кангип девизэйгээр литературна средэдэ ерэбэ. Нэрынгээ литературна замай бүри түрүүшын, Октябриин урда тээхи табанжэл соо, Маяковский болбол тон томо поэт болон ургажа гараһан юм. Аяар тиихэ үедөө, искусствые арадай искусство болгохые, капиталистическэ эксплоатацида ба помещигүүдэй дарлалтада эсэргүү олониллионно массануудай зэбүүрхэлые ба протестые тэрээн соогоо харуулхые оролдодог байгаа.

Олониллионно массануудые хосороогодо хүргэжэ ба хүнэй сүлөө творческо энергиие үгы болгожо байһан капитализмда эсэргүү протестын тема хадаа революциин урда тээ бэшэгдэһэн бүхы шүлэгүүдтэнь нэбтэрэнхэй байна. Залуу Маяковскиин поэзи болбол хүнэй сүлөө эрхын түлөө, хүнүүдэй ажалай ба творчествын түлөө бунт мүн байгаа. Лирическэ шүлэгүүдтээшье, „Владимир Маяковский" гэдэг трагедидээшье,сатирическо памфлетанууддаашье, „Үмдэтэй үүлэн", „Дайн ба мир" гэдэг поэмэнүүдтээшье капитализмын бузар природые нюураарань элирүүлжэ, тэрээнтэй байлдаа хахые зориг түгэс оролдоо.

Энээнэйнь түлөө Маяковскиие царскэ цензура хатуугаар мүрдэдэг һэн. Царьта эсэргүү бунтда сэхэ уряалһан бүхы үгэнүүдэнь тэрэнэй шүлэгүүдһээ хаһагдан хаягдадаг байгаа.

Агууехэ Октябрьскэ социалистическэ революци болбол Маяковскийдо тон үргэн творческо перспективэнүүдые нээж үгөө. „Миний революци!" гэжэ тус революци тухайда омогтой баяртайгаар хэлээ һэн. Тиигээд „революцеэр татагдаһан ба дуудагдаһан" солдат болон, тус революциин интересүүдые хамгаалсан оролсоһон байна.

Военнэ коммунизмын героическа жэлнүүдтэ Маяковский хадаа эхэ оронойгоо оборонодо ажалла һан (агитканууд, сатирын сонхонууд, „Искусствын армида приказ") ба манай революциин жабхаланта эхэ далайсые урян зохёолой образуудта харуулһан байна („Мистерия-Буфф", „150.000.000.") Эзэлуугайнь творчествын трагическа мотивууд хадаа революциин хойд таахи поэзи соонь эзэлэн үгы болоһон байна.

Поэт-романтигай боевой оптимизм хадаа тэрээнэй эрхим шүлэг—„Левый марш" соо дууладаһан байна.

Аяар тиихэдэ, революциин түрүүшын жэлнүүдтэ, Маяковский болбол социалистическэ эхэ оронойн агууехэ поэт болоһон байна. „В. И. Ленин" ба „Һайн!" гэдэг мүнхэ поэмэнүүд соогоо, „Гэр тээшээ!" ба „Советскэ паспорт тухай шүлэгүүд" соогоо советскэ патриотизмын, социалистическэ гражданствын мэдэралые харуулһань байна.

Маяковскиин органическа революционно патриотизм хадаа тэрээниие тон томо советскэ политическэ поэт—агитатор болгоо. Маяковский болбол үдэр бүри хурса-хурса сатирическэ агитфельетонуудые, эршэнтэй һайхан маршнуудые ба лозунг-приказуудые зохёодог һэн. Бюрократизмдь эсэргүү шэглүүлэгдэһэн „Прозаседавшиеся" гэдэг шүлэг —гайхамшаг фельетонтойнь дашарамдуулан, Ленин болбол энээниие ехээр магтаһан байна. Маяковский болбол шэнэ гуманизмын темэдэ угаахэ удхашанар олгодог байгаа. Энэ темые „Владимир Ильич Ленин" гэдэг поэмэ соогоо гайхамшагаар таарулан гаргаһан байна, энэ поэмэ соогоо социалистическэ гуманизмын мэдэрэл ба идеянүүдые тон тодоор бэелүүлэгшэ байһан ба

нүхэртөө
хүнэй анхаралаар
инагладаг...
Дайсанда
түмэрһөө хатуугаар
бододог

байһан Лениние магтан, шанаалан дууләһан байна.

Маяковскиин поэзи, тэрээнэй „зуун томуудтай партийна книжкэнүүд" болбол хуушарангүйгөөр, массануудые коммунистическэ духада хүмүүжүүлжэ ба һургажа байна.

«Атакалагша ангида» зорюулагдаһан, Маяковскиин тэдэ үгэнүүд боевой урма болон хангинана.

Маяковский—советскэ ар[…] инаг хүбүүн, тэрээнэй агу[…] илагдашагүй армиин инаг[…] тэрээнэй поэт байһан ба бай[…] байна.

Маяковский—советскэ п[…] тон томо, гайхамшаг мастер […] Тэрээнэй поэзи болбол парти[…] ба арадай гүнзэгы удхашанар[…] боевой партийностиин үргэ[…] доро хүгжөө.

Гуурһые
жадатай, шэрэмтэй
буладшудхал[…]
адлидхахые
хүсэнэб ба[…]
шүлэгэй хүдэлмэри тухай
Политбюро[…]
[…] доклад хэхыень
Сталин.

Поэт ба воинын иитэ па[…] тическа мэдэралань нэгэдэһэ[…] гуурһан жада хоёр хадаа […] зорилгодо алба хэдэг, манай […] до Маяковскиин мечта хүс[…]

Мүн тэрээнэй нүгөөдэ хүс[…] хүсэлдэбэ. Литературын […] хани нүхэр, арадуудай […] багша ба вождь нүхэр Ста[…] болбол литература тухайда […] баша хэлэһэн байна. Нүх[…] Сталин болбол Маяковски[…] гайхамшаг мэргэн тодорхой[…] үгөө, энээндэнь үнэхөөрөө […] арадай дура сэдьхэл харуу[…] лаһан байна. „Маяковский бол манай советскэ эпохын […] ба тон талантта поэт бай[…] ба байхашье байна"—гэжэ […] Сталин хэлэһэн юм.

Ал. Дымшиц[…]

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи зарлалгын VI Сесси

Уялгата окладной страховани тухай ЗАКОН

Ямар зөөринүүд страховалгада орохоб

лхозуудта уялгата оклад- раховаиида орохо ёһотой уу: рилганууд, зэр-зэбсэгүүд, лга, транспортна хэрэг- , продукци, сырье ба лнууд; дөөажахын культурануу- лганууд (тэдэнэй тоодо — нгуудта, парнигта ба теп- байһан), питомнигууд, , жэмэсүүдэй ба виног- удай ургасанууд; рэһөөр 6 һараһаа дээшэ эбэртэ томо мал, хонин, ба гахайнууд, түрэһөөр 1 гүйсэһэн адуун, тэмээн, элжэгэ, лууза ба буганууд, түрэһөөр 6 һара гүйсэһэн томо үүлтэрэй адуун, тэмээн ба элжэгэд;

г) загаһа барилгын судновууд.

2. Граждануудай ажахыһаа тэдэнэй өөһэдынь үмсэдэ хабаатай зөөриһөө иимэнүүдэнь уялгата окладной страхованида орохо:

а) барилганууд;

б) түрэһөөр 6 һараһаа дээшэ болоһон эбэртэ томо малнууд, түрэһөөр 1 наһа гүйсэһэн адуун, тэмээн, элжэгэ, лууза, хонин ба ямаан; түрэһөөр 9 һаратай болоһон гахай;

в) хүдөөажахын культурануудай полевой тарилганууд.

II. Хохидолой гарзанууд ямар ..ралнуудта харюулан түлэгдэхэб

раховалагдаһан аад, галай , тэнгэрын залиниһаа, эһээ (залинда дайрагда- гү, али тэһэрэлгэһээ гал болоогүйшье һаань), үерлэлгэһээ, шуурганһаа, , мүндэрһөө, хада-гангыя лга, нуралгаһаа, худэлэлгэһөө боложо ушарһан барилганууд, гадна, колхозуудахи , түхеөрэлгэ, транспорт- гсэл, продукци, сырье риалнуудай гарза хохидо- Госстрах харюулан түлэнэ. аюулай һүжэрэлгые н гү, али гэнэтын аюулһаа зайлуулхын р барилгануудые задалха зайлашагүй болоһон үүдта, тэрэнэй гарзань мүн н страховательнуудта түлэгдэхэ байна.

Госстрах болбол хүдөөажа- льтуранууудай страховалал- уушаралнуудта хохи- гарзыень харюулан түлэхэ:

үндэрөөр сохигдоо һаань, зэдэр, шуурганда гэмтээ ургажа байхадаа галай орөө һаань;

ороһонһоо, хүрэһэнһөө, , хюруугһаа ба уһанай болоҗо гэмтээ һаань.

траховалагдаһан хүбэн, , клещевина, змееголовка, , сафлор, кориандр, тамахи, махорка, анис, кенаф, канатник, герань, , валериана, канфорна , люфф, хара мальва, , мята, шалфей, тмин, ромашка, перилла, рами, борбоссгой, каучука- культурануудай тарилга- тэрэшэлэн хмелиин ба ээ розын ургасань мүн шанга аадаргаар сохюул- шанга һалхинһаа гэмтээ ургажа байхадаа галай ороһонһоо, нороһонһоо, , үжэһэнһөө, хюруугһаа, үерһөө ба ганһаа болоҗо һаань — хохидолой гарзань түлэгдэхэ.

алай стаховалалгаар, Госболбол үбшэнһөө, хүгшор- ба гэнэтын аюулай шалһа болоҗо үхэһэн малай харюулан түлэхэ.

шэлэн, Госстрах болбол, болоҗо гаргагдаһан (алаг- алнуудай гарзыень харюу- түлэхэ габэл:

хэрбээ малай халдабарита тэй тэмэсэхэ хэмжээ- нуудтай дашарамдуулан, рна врачын гү, али вете- фельдшерэй захиралгаар һан байгаа һаань;

б) хэрбээ малай гэнэтын аюулда ороод, зайлашагүй үхэхөөр байхадань ветеринарна врачын, ветеринарна фельдшерэй, тэдэнэй үгы байгаа һаань — сомоной соведэй депутадай захиралтаар алагдаһан байгаа һаань;

в) хэрбээ малай эдэгэшэгүй үбшэнөөр үбдөөд, саашадаа хэрэглэгдэхэ аргагүй болоходонь ветеринарна врачын гү, али ветеринарна фельдшерэй захиралтаар алагдаһан байгаа һаань.

7. Загаһабарилгын судновуудай страховалалгаар, Госстрах болбол хохидолой гарзануудыень иимэнүүд ушарта харюулан түлэхэ габэл:

а) галай аюулһаа, тэнгэрын залинда дайрагдаһанһаа, шанга һалхинһаа, шуурганһаа, хүйһээ, штормһоо гэмтээ һаань;

б) хэрбээ шуурганһаа, хүйһээ, штормһоо гү, али мананһаа болоҗо газар хабсагай, уһан дорохи шулуу ба элдэб хүдэлхэгүй гү, али уһанда хөөрэжэ ябаһан зүйлнүүдые дайража гэмтэлдэ ороо һаань;

в) шанга һалхинай, хүйн, штормын гү, али мананай үедэ судныи газардаа һаань;

г) моторой гү, али паровой котелой тэһэрэлгэһээ болоһон гэмталдэ;

д) үбэлжэлгэдэ аюулгүй гэжэ хэрбээ СССР-эй Наркомфлодой гү, али СССР-эй Наркомречфлодой органуудаар мэдэрэгдэһэн газарнуудта байжа байтараа гү, али тамаржэ ябатараа мүлиһэндэ гэмтээ һаань;

е) шанга һалхинай, шуурганай, штормын болоһон ушарһаа ямаршье һурагүйгөөр судныиь үгы болоо һаань.

8. 3, 4, 5 ба 6 статьянуудта дурсагдаһан гэнэтын аюулнуудһаа зөөрини уялгата окладной страховалалга (1 ба 2 статьянууд) хаа-хаанагүй ябуулагдаха ёһотой.

Загаһабарилгын судновуудые 7-дохи статья соо дурсагдаһан гэнэтын аюулһаа страховалалга болбол бүхы далайнуудта ба доро заагдаһан нуурнуудта ябуулагдаха: Ладожско, Онежско, Сагаан, Чудско (Бүлеэн нууртаяа), Псковско, Балхаш, Байгал, Ильмень, Палеостом ба Иссык-Куль.

Загаһабарилгын олзобори ябуулагдадаг бусадшье уһанууд дээрэ, Госстрахтай зүбшэлэн, загаһабарилгын судновуудые страховалха эрхэ Союзна республиканууудай Арадай Комиссарнарай Соведүүдтэ олгогдоно.

III. Страховой түлөөһэн (возмещени) ямарнууд суммаар түлэгдэхэб

Колхозуудта хабаатай (ст. 3) лганууд, зэр-зэбсэгүүд, түхеөрэлгэ, транспортна хэрэгсэлнүүд, загаһа барилгын суднонууд (ст. 7) галһаа бусадшье гэнэтын аюулһаа гэмтээ һаань, зөөринь страховой түлөөһэн хадаа инвентарна сэгналтын ёһоор түлэгдэхэ; граждануудай өөһэдэйнь үмсэдэ хабаатай барилганууд — страховой сэгнэлгээр, барилгынь хүсэд үнэ түлэгдэхэ (городуудта — коммунальна ажахын арадай комиссариадаар тодорхойлогдоһон сэгнэлгээр).

10. Хүдөөажахын культурануудай гэмтэһэн ушарта, страховой түлөөһэнь иимэ нормоор (1 гектарта түхэригөөр) түлэгдэхэ габэл:

Республиканууудай нэрэнүүд	Ажахын категоринууд	Ороошто, бобово, ден-кудрящ, наран сэсэг, таримал ногоон (таримал ногоонол хүрэнгэһөө бусадань), силосно культури, горчица, кунжут, клещевина, фенхель, анис, сои кенаф, канатник, сафлор ба кориандр.	Овощной культуранууд ба эдэнэй хүрэнгын таримал, бахчевэ культуранууд	Садууд (тэдэнэй тоодо цитрусово тарималнууд), ягоднигууд	Виноградникууд	Хүбэн	Шара ба сигарай тамхин
1	2	3	4	5	6	7	8
РСФСР	Колхозуудта	60	500	700	1000	200	1200
	Үмсын ажахынуудта	50	400	—	—	160	1000
УССР	Колхозуудта	70	500	800	900	200	800
	Үмсын ажахынуудта	60	400	—	—	160	650
БССР	Колхозуудта	60	500	700	—	—	800
	Үмсын ажахынуудта	50	400	—	—	—	650
Азербайджанска ССР	Колхозуудта	80	800	1000	1500	400	1400
	Үмсын ажахынуудта	60	650	—	—	300	1100
Грузинска ССР	Колхозуудта	80	800	1000	1500	400	1600
	Үмсын ажахынуудта	60	650	—	—	300	1300
Армянска ССР	Колхозуудта	90	800	1000	1500	400	1300
	Үмсын ажахынуудта	70	650	—	—	300	1000
Туркменска ССР	Колхозуудта	75	900	1200	1500	500	700
	Үмсын ажахынуудта	55	800	—	—	400	550
Узбекскэ ССР	Колхозуудта	75	900	1200	1500	600	1000
	Үмсын ажахынуудта	55	800	—	—	500	800
Таджикска ССР	Колхозуудта	75	900	1200	1500	500	700
	Үмсын ажахынуудта	55	800	—	—	400	650
Казахска ССР	Колхозуудта	50	600	800	1000	400	1200
	Үмсын ажахынуудта	45	500	—	—	300	1000
Киргизска ССР	Колхозуудта	60	600	800	1000	400	1200
	Үмсын ажахынуудта	50	500	—	—	300	1000

Хүдөөажахын культуранууудай нэрэнүүд.	Бүгэдэ союзна республиканууудта	
	Колхозуудта	Үмсын ажахынуудта
Хмель, хэдышье жэлдэ ургажа байһан һаа, дунда жэшээгээр	2800	2200
Валериана, белладона, герань, камфорно базилик, роза казанлыкская, люффа, перилла, арахис, рами, змееголовник	500	400
Ворсовальныи борбоосгой (хоёрдохи жэлэй ургасада страховалагдана)	1000	800
Тамахинай, капустын, томат ба бусад культурануудай рассаданууд; виноградна питомнигууд, плодово тарималнуудай, хмелиин, сайн ба бусад культурануудай питомнигууд	10000	—
Картофель, корнеплодууд (тэдэнэй тоодо сахарна свекло), корнеплодуудай хүрэнгэнүүд, тариһан ногоонуудай, долгунец-лен, хойто ба урда зүгэй олоһонууд, тамхи-бакун, махорка, хара мальва, наперстянка, мята, шалфей, тмин, далматска ромашка, рис, каучуката ба бусад культурануудай хүрэнгэнүүд	250	200

11. Малнуудай үхөө һаань, страховой бусаалтань иимэ нормоор (1 малда түхэригөөр) түлэгдэхэ габэл:

Малнууд	бүхы союзна республиканууудта	
	колхозуудта	Граждануудай ажахыда (үмсынь эзэмшэлгэ)
Эбэртэ томо мал, адуун, лууза, тэмээн	300	250
Элжэгэ	100	80
Хонин ба ямаан	60	50
Гахай	80	60
Буга	65	—

Ажаглалта: 1. Нэгэ наһанһаа дээшэ 2 наһа хүртэрхи адуунай, тэмээнэй, элжэгэнэй ба бугын (колхозуудта хабаатай томо үүлтэрэй адуун, тэмээн ба 6 һараһаа дээшэ наһатай элжэгэ), 18-һаа дээшэ наһатай адуун, мүн тэрэшэлэн 6 һараһаа дээшэ 1 наһа хүртэрхи эбэртэ томо малай страховалалгаар, страховой хангалгынь норма 50 процент хүртэрөө доошолуулагдана.

Ажаглалта: 2. Колхозуудта хабаатай, 2-һоо дээшэ наһатай томо үүлтэрэй адуун, тэмээн ба элжэгэ, тэрэшэлэн 1-һээ дээшэ наһатай үүлтэртэ, эбэртэ томо мал, хонид ба гахайнууд — страховой сэгнэлгынгөө хүсэд үнэ сангаар страховалагдана.

12. Союзна республиканууудай Арадай Комиссарнарай Соведүүдтэ иимэнүүд эрхэ олгохо:

а) Хүдөөажахын культурануудые страховалалгаар (ст. 10) ба малнуудые страховалалгаар (ст. 11) хангалгын нормонуудые 20 процентһээ ехэ бэшээр дээшэнь гү, али доошонь болгохо;

б) автономно республиканууудта, хизаарнуудта ба областьнуудта, мүн тэрэшэлэн областьнуудай хубаарилгүй союзна республиканууудай районуудта — малые страховалалгаар ба хүдөөажахын культурануудые страховалалгаар хангалгын норма тогтоохо.

АССР-нүүдэй Арадай Комиссарнарай Соведүүдтэ, хизаарнуудай, областьнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, АССР-тээ, хизаартаа ба областьнуудтаа тогтоогдоһон страховой хангалгын дундуур норма соо районуудтаа ба городуудтаа норма тогтоохо эрхэ олгохо.

13. Энэ закон соо заагдаһан ёһоор хангалгын нормоор страховой түлөөһэн 1941 оной январь нэгэнһээ хойшо болоһон хохидолой түлөө түлэгдэхэ.

14. Страховой түлөөһэн болбол страховалагдаһан зөөрини сүм гэмтээд байгаа һаань, страховой хангалгынь мүнгэн бүрин түлэгдэхэ; хэрбээ зарим хубинь гэмтэһэн байгаа һаань, тус гэмтэһэн хубидань страховой хангалгын мүнгэн түлэгдэхэ.

Малай үхөөд байгаа һаань, страховой түлөөһэн хэдэа хангагдаха нормынгоо хэмжээгээр, зүгөөр, тэрэ малай элүүр байхадань сэгнэгдэдэг бодото сэнһээ дээшэ бэшээр түлэгдэхэ.

IV. СТРАХОВОЙ ТҮЛЭБЭРИНҮҮД

15. Страховой түлэбэринүүдэй доорозаагдаһан ставкые (тарифые) тогтоохо (страховой хангалгын 100 түхэригһөө түхэригөөр):

Страхованиин об'ектнүүд	Колхозуудта	Колхозникуудай ажахынуудта	Үмсын ажахынуудта
1. Барилганууд, продукци, сырье ба материалнууд			
а) РСФСР-эй ба БССР-эй хүдөө нютагуудта	0,80	1,00	1,80
б) УССР-эй хүдөө нютагуудта	0,60	0,90	1,40
в) Азербайджанска, Грузинска, Армянска, Туркменскэ, Узбекскэ, Таджикска, Казахска ба Киргизскэ ССР-эй хүдөө нютагуудта	0,50	0,70	1,00
г) бүхы союзна республиканууудай городуудта, хүдэлмэришэдэй ба городской поселогуудта	0,30	0,50	0,50
2. Инвентарь, түхеөрэлгэ ба транспортна хэрэгсэлнүүд — бүхы союзна республиканууудта	0,30	—	—
3. Морид ба һарлагууд — бүхы союзна республиканууудта	6,00	8.00	14,50
4. Тэмээн ба элжэгэнүүд — бүхы союзна республиканууудта	5.00	7,00	9,00
5. Эбэртэ томо малнууд — бүхы союзна республиканууудта	2,00	3,00	5,00
6. Хонид ба ямаад — бүхы союзна республиканууудта	3,00	5,00	7,00
7. Гахайнууд — бүхы союзна республиканууудаар	4,00	6,00	8,00
8. Буганууд — РСФСР-тэ ба Казахска ССР-тэ	6,00	—	—
9. Хүдөөажахын культуранууд:			
а) мүндэр, аадар, һалхин шуурган ба галһаа страхованияар — РСФСР-тэ, Украинска, Белорусска ба Киргизскэ ССР-тэ	1,25	—	2.50
Азербайджанска, Грузинска ба Армянска ССР-тэ	2,50	—	5,00
Туркменскэ, Узбекскэ, Таджикска ба Казахска ССР-тэ	0,80	—	1.60
б) нороһонһоо, хүлдэһэнһөө, үжэһэнһөө, хюруугһаа ба уһанай үерһөө страхованияар: намарай тарилганууд ба олонжэлэй таримал ногоонууд — бүхы союзна республиканууудта	3,50	—	9,00
хүдөөажахын бусад культуранууд — бүхы союзна республиканууудта	1,70	—	5.00
10. Загаһабарилгын суднанууд — бүхы союзна республиканууудта	2,00	—	—

16. Энэ законой табадахи статья соо тоолоогдоһон, хүдөөажахын культуранууудай страхованияар страховой түлэбэриин доорозаагдаһан ставкануудые (тарифуудые) тогтоохо (страховой хангалгын 100 түхэригһөө түхэригөөр):

	Колхозуудта	Үмсын ажахынуудта
Хүбэн:		
а) РСФСР-тэ ба Украинска ССР-тэ	6,0	10,0
б) Азербайджанска, Грузинска, Армянска, Туркменскэ, Таджикска, Казахска ба Киргизскэ ССР-тэ	3,5	6,0
в) Узбекскэ ССР-тэ	2,5	4,5
Тамахин (шара, сигарна ба бакун):		
а) Грузинска ССР-тэ	10,0	15,0
б) РСФСР-тэ	8,0	12,0
в) Украинска, Белорусскэ, Азербайджанска, Грузинска, Армянска, Туркменскэ, Узбекскэ, Таджикска, Казахска ба Киргизскэ ССР-тэ	7,0	10,0
Махорка — бүхы союзна республиканууудта	6,0	9,0
Энэ законой 5 статья соо тоологдоһон, бусад культуранууд — бүхы союзна республиканууудта	8,0	12,0

17. Хүдэлмэришэд, служащинууд ба кооперированнэ кустарьнуудта хабаатай зөөрине уялгата окладной страховалалгаар — колхозникуудай ажахыда (ажахын хамталагдаагүй хубинь) тогтоогдоһон страховой түлэбэринүүдэй ставкые (тарифые) хэрэглэхэ, кооперированнэ бэшэ кустарьнуудай, ремесленникүүдэй ба бусад граждануудай ажахыда — үмсын ажахынуудта тогтоогдоһон ставкые (тарифые) хэрэглэхэ.

18. Намарай ба хабарай тарилгануудые страховалалгаар түлэбэрине ажахы бүриһөө тарилгынь планаар; үнгэрэгшэ жэлдэ таригдаһан олонжэлэй ногоонуудай тарилгын страховалалгаар түлэбэрине хадалгынь планаар; садууд, ягодникууд ба бусад тарималнуудые страховалалгаар түлэбэрине фактическа площадьнуудаарнь тодорхойлхо.

Планһаа үлүүлэн таригдаһан площадине түлбэригүйгөөр страховалха

19. а) Автономно республиканууд, областьнууд ба хизаарнуудта зөөрюулагдаһан ставкые, областной хубаарилгүй союзна республиканууд дотор — районууд ба городуудта зорюулагдаһан ставкые 15 ба 16 статьянууд соо заагдаһан. страховой түлэбэринүүдэй хэмжээн соо тогтоохо эрхые союзна республиканууудай Арадай Комиссарнарай Соведүүдтэ олгохо;

б) районууд ба городуудта зорюулагдаһан ставкые дунда ставкануудай хэмжээн соо тогтоохо эрхые автономно республиканууудай Арадай Комиссарнарай Соведүүдтэ, хизаарнуудай ба областьнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ олгохо;

в) Алас хойто зүгэй нютагуудахи малажалта колхозуудай ажахынуудые ба граждануудай ажахынуудай страховой түлэбэринүүдые түлөлгэһөө зарим хубинь гү, али хүсэд сулөөлхэ эрхые РСФСР-эй Арадай Комиссарнарай Соведтэ олгохо.

20. СССР-эй Финансын Арадай Комиссариадта:

а) барилгануудые страховалалгаар страховой түлэбэриин дунда ставкые барилгын шатасагүйһөө дулдыдан, 20 процентһээ ехэ бэшээр дээшэлүүлхэ гү, али доошонь болгохо;

б) моридые страховалалгаар түлэбэриин ставкые зарим нютагуудта 50 процентһээ ехэ бэшээр бага болгохо эрхые олгохо.

21. Уялгата окладной страхованияар түлэбэри хадаа Госстрахын органуудаар тодорхойлогдоно. Госстрахаар тогтоогдоһон формын ёһоор бэшэгдэһэн, түлэбэриин урилай хуудаһанууд хадаа страховалуулагшад бүхэндэ расписками барюулагдаха. Страховалуулагшадһаа (колхозуудһаа бэшэнһээнь) орохо түлэбэри хадаа хүдөө нютагуудта районно финансова таһагуудай агентнуудаар, колхозуудһаа ба городуудахи страховалуулагшадһаа — Госстрахын органуудаар суглуулагдаха.

(Үргэжэлэлэнь 4-дэхи нюрта).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи зарлалгын VI Сесси

Уялгата окладной страховани тухай ЗАКОН

(Түгэсхэл. Эхинь 3-дахи нюурта).

22. Уялгата окладной страхованида хабаадаха зөөринүүдые регистрацилха үедэ даадалан нюугдаhан гү, али алдагдаhан зөөрини олдоhон ушарта, зөөрини регистрацида ороогүй байhан сагайнь, зүгөөр хоёр жэлhээ саана бэшэ сагайнь, торшо соохи страховой түлэбэринүүд нэхэгдэхэ.

23. Уялгата окладной страхованида хабаадаха зөөринүүдые регистрацилга жэл соо нэгэ удаа хэгдэхэ. Страховой түлэбэринүүд болбол энэ регистрациияар бэшэгдэhэн зөөреэр тодорхойлогдоно. Страховалуулагшын ажахыда, регистрациин hүүлээр орохон зөөрини түлөө страховой түлэбэри хадаа зөөрини удаадахи ээлжээтэ бүридхэл хэhэнэй hүүлээр нэхэгдэхэ байна.

24. Хохидолые харюулhан страховой түлөөhэнэй мүнгэнhөө — страховой түлэбэринүүд ба тэрээнэй доимканууд дарагдан абтаха.

25. Уялгата окладной страхованияар түлэбэринүүдые оруулха доорозаагдаhан болзорые тогтоохо:

а) колхозуудта — жэл бүри түлэбэриин 40 процентые сентябриин 15 хүртэр, 30 процентынь — ноябриин 1 хүртэр ба 30 процентынь — декабриин 1 хүртэр.

б) колхозникууд, хүдэлмэришэд, служащинууд, үмсын таряашад ба бусад гражданууд та — жэл бүри түлэбэриин 50 процентые сентябриин 15 хүртэр ба 50 процентынь — ноябриин 1 хүртэр.

Страховой түлэбэринүүдые оруулха ондоо болзорнуудые зарим нютагуудта тогтоохо эрхые СССР-эй Финансын Арадай Комиссариадта олгохо.

26. Болзор соогоо оруулагдаагүй страховой түлэбэринүүд хадаа доимка болохо. Доимка хадаа үнгэрhэн үдэр бүридэнь доорозаагдаhан хэмжээтэй пени ашагдаха:

а) колхозуудhаа — 0,05 процент;

б) граждануудай ажахынуудhаа — 0, 1 процент.

27. Уялгата окладной страхованияар орохон түлэбэриин бүхы мүнгэнэй 15 процентэнь хадаа түймэртэй ба малай үхэлгэтэй тэмэсэхэ гаргашануудта таhалагдаха.

28. Уялгата окладной страхованияар орохон түлэбэриhөө 0,5 процентыень Гүрэнэй страхованияар массова хүдэлмэри үнгэргэлгэдэ ба страховой активые (общественнэ страховой инспекторнуудые, колхозуудай дэргэдэхи страховой постнуудай членүүдые ба бусадые) шагналгада зорюулагдаха.

V. Хүнгэлэлтэнүүд

29. Малажалай хүгжэлтэдэ туhалхын зорилгоор, доорозаагдаhан хүнгэлэлтэнүүд колхозуудта олгогдоно:

а) үүлтэртэ малые страховалалгаар — страховой түлэбэриhөө 20 процентын скидка;

б) товарна фермэнүүдтэ байгаа малнуудай страхованияар — страховой түлэбэриhөө 20 процентын скидка;

в) малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй планиие үлүүлэн дүүргэгшэ ба малнуудые харууhалгаар эхим показательтай колхозуудта — малай страхованиин түлөө страховой түлэбэриин мүнгэнhөө 25 процент хүртэр скидка.

30. Түймэрhөө hэргылгээр эрхим показательтай ба шаташагүй оройтой (черепица, түмэр, шифера г. м.) барилгануудые барихан колхозууд болбол барилга, зэр-зэбсэг, түхеэрэлгэ, транспортна хэрэгсэлнүүд, продукци, сырьё ба материалнуудай страхованияар тоологдохо түлэбэриин 50 процент скидка абаха.

31. 29-дахи статьягай пунктнууд соо ба 30-дахи статья соо заагдаhан, зарим колхозуудта зорюулагдаhан скидкын хэмжээнь хадаа колхозуудта страховалагдаhан зөөрини байдалые хараhанай актын үндэhөөр, районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ Комитедэй тогтоолоор тогтоогдохо.

32. Эбартэ томо малай 6-hаа 1 наhанай залуу малнууд, адуунай, тэмээнэй, элжэгэнэй, hарлагай ба буганууд 1-2 наhанай залуу малнууд (залуу адуун, тэмээн ба элжэгэнэй 6 hараhаа 2 наhан хүртэрөө) хадаа страховой түлэбэри түлэлтэгүйгөөр страховалагдаха.

33. Районой ба городой ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд болбол Госстрахын органуудай мэдүүлгын ёhоор, зарим граждануудай ажахые уялгата окладной страхованиин страховой түлэбэриhөө зарим хубиинь гү, али бүрин хүсэд сүлөөлжэ шадаха.

34. Нүүдэлшэд, мүн нүүдэлшэдhээ шэнээр амхидхагдаhан гү, али тэрэниие өөрынгөө составта абаhан колхозууд хадаа „Хүдөө ажахын нүүдэлөөр хүнгэлэлтэнүүд тухай" СССР-эй ЦИК ба СНК-гэй тогтоолой ёhоор, страховой түлэбэриие түлэлгэhөө, байhан газартаа сүлөөлэгдэхэ байна.

35. Энэ жэлэй сентябриин 15-най урда тээ колхозуудта орохон ажахынуудай хамтаагдаагүй зөөриие страховалалгаар, страховой түлэбэринүүд болбол колхозникуудай ажахыда тогтоогдоhон ставкаар (тарифаар) тодорхойлогдохо

VI. Страховалуулагшадай уялга

36. Колхозууд ба бусад страховалуулагшад болбол зөөри ба тарилгануудые хүсэд гуримаараань ба түймэртэ эсэргүү, агрономическа ба ветеринарна гуримуудтайнь хүсэд зохилдуулан сахиха, түймэрнүүдые, малай үбшэнүүдые уридшалан hэргылгээр эдэнhээ дулдыдаха хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

37. Страховалуулагшад — колхозууд хадаа страховалагдаhан зөөриин хосорhон гү, али гэмтэhэн тухайда сельскэ Соведтэ ба страховой инспекторто мэдүүлхэ, колхозникууд ба үмсэтэн хадаа сельскэ Соведтэ мэдүүлхэ ёhотой. Эдэ мэдүүлгэнүүдэнь доро заагдаhан болзорhоо хожом бэшэ хэгдэhэн байха ушартай:

а) барилганууд ба бусад зөөринүүдэнь түймэрhээ, уhанай үерhөө ба бусад шалтагаанаар гэмэлтэhээ ушарта — стихийнэ гү, али гэнэтын аюулай болоhонhоо хойшо нэгэ суткаhаа хожом бэшэ;

б) загаhабарилгын суднонуудай хосорhон гү, али гэмтэhэн ушарта — стихийнэ аюулай болоhонhоо хойшо табан суткаhаа хожом бэшэ:

в) хүдөөажахын культуранuудай хосорhон гү, али гэмтэhэн ушарта — тэдэнэй гэмтэл гү, хосоролой тодоруулагдаhан сагhаа хойшо табан суткаhаа хожом бэшэ.

Сельскэ Соведүүд болбол страховалуулагшадhаа орохон мэдүүлгэнүүд тухай (малай үхэhэн тухай мэдүүлгэhөө бэшыень) удаадахи үдэрhөөнь хожом бэшэ, районно страховой инспекцидэ мэдээсэхэ уялгатай.

VII. Хохидолнууд тухай актнуудые табиха гурим

38. Хүдөө нютагуудта страховалагдаhан малнуудай үхэhэн ушарта — актнууд болбол сельскэ ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшөөр гү, али тэрээгээр этигэмжэлэгдэhэн сельскэ Соведэй депутадуудаар; город газарта — страховой инспекторнүүдөөр гү, али ветеринарна врачуудаар табигдаха. Колхоздо хохидолой болоо hаань, актнууд болбол — правлениин түрүүлэгшэ гү, али тусхай түлөөлэгдэhэн, правлениин членэй заабол хабаадалгатайгаар табигдаха; колхозникой ажахыда гү, үмсын ажахыда болоо hаань — ажахын главагай гү, али бүлынь наhагүйсэhэн членэй хабаадалгатайгаар табигдаха. Актнууд хадаа хоёр гэршэнэрэй хабаадалгатайгаар табигдаха ёhотой.

39. Барилга, зэр-зэбсэг, хүдөөажахын культуранууд, загаhабарилгын суднонууд ба бусад зөөринүүдэй хосорhон гү, али гэмтэhэн ушарта, актнууд болбол Госстрахын органуудаар табигдана. Актнуудые табилга хадаа страховалуулагшын (38 статья), сельскэ Соведэй түрүүлэгшын ба хоёр гэршэнэрэй заабол хабаадалгатайгаар үйлэдэгдэхэ ба тэрэшэлэн хүдөөажахын культурануудай гэмтээ hаань — агрономой хабаадалгатайгаар үйлэдэгдэхэ ушартай.

40. Страховалагдаhан зөөрини гэмтэл хадаа колхозой правлениин гэмээр ба граждануудай ажахыда — страховалуулагшын гү, али тэрээнэй бүлын наhагүйсэhэн членэй гэмээр болоhон бүхы ушарнуудта, Госстрах болбол хохидолнуудыень харюулан түлэхэгүй.

41. Госстрах болбол страховалагдаhан зөөрини хосорhондо гү, али гэмтэhэндэ зэмэтэй нюурнуудhаа страховой түлөөhэнэй түлэгдэhэн мүнгые арадай судаар дамжуулан гэдэргэнь нэхэхэ эрхэтэй.

42. Госстрах болбол страховалагдаhан зөөрини хосорhон гү, али гэмтэhэн тухайда, тогтоогдоhон болзор соо (37 ст.) мэдээсэхэ аргатай аад, мэдээсээгүй страховалуулагшада страховой түлөөhые түлэхэhөө арсаха эрхэтэй.

VIII. Уялгата окладной страховани ябуулха гурим

43. Уялгата окладной страховани болбол энэ законтой ба энээнэй үндэhэ hуури дээрэ гаргагдаhан, Союзна ба автотомно республиканuудай Арадай Комиссарнарай Соведэй тогтоолнуудтай, хизаарай ба областной ажалшадай депутадай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ Комитедүүдэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан үнгэргэгдэхэ.

44. Уялгата окладной страховани тухай тогтоолые 10 үдэрэй болзор соо гаргаха ба толилхыень союзна республиканuудай Арадай Комиссарнарай Соведүүдтэ дурадхаха.

45. Энэ закониие гаргалгатай дашарамдуулан:

а) „уялгата окладной страхованиия гуримуудые баталха тухай" СССР-эй СНК-гэй 1933 оной майн 28-най тогтоолые (СССР-эй, 1933 оной законуудай суглуулбари, №34, статьянууд 201-а, 201-б);

б) «1935 ондо, хүдөө нютагуудта ба городуудта уялгата окладной страховани тухай» СССР-эй СНК-гэй 1934 оной июлиин 19-нэй үдэрэй тогтоолые (СССР-эй, 1934 оной законуудай суглуулбари, №38, статья 308), мүн «1936 оной уялгата окладной страховани тухай» СССР-эй СНК-гэй, 1935 оной августын 2-ой үдэрэй тогтоолые (СССР-эй, 1935 оной законуудай суглуулбари, №41, статья 347), „Уялгата окладной страховани тухай" 1936 оной июлиин 14-эй тогтоолые (СССР-эй, 1936 оной законуудай суглуулбари, №37, статья 325), „Хүдөө нютагуудта ба городуудта уялгата страховани тухай" СССР-эй СНК-гэй 1934 оной июлиин 19-нэй үдэрэй тогтоолые хубилгаха тухай" 1937 оной августын 4-нэй тогтоолые (СССР-эй, 1937 оной законуудай суглуулбари, №50, статья 211);

в) „Районно страховой комиссинууд тухай" — СССР-эй СНК-гэй 1936 оной апрелиин 5-най тогтоолые (СССР-эй, 1936 оной законуудай суглуулбари, №18, статья 159);

г) „Хүдөө нютагуудахи районно финансова таhагуудай страховой инспекцинүүдэй хүдэлмэри тухайда ССР Союзай Финансын Арадай Комиссарнадай инструкциие баталха тухай" СССР-эй СНК-гэй, 1937 оной апрелиин 29-нэй тогтоолые (СССР-эй, 1937 оной законуудай суглуулбари, №30, статья 125) — **болюулха.**

„Хүдөө нютагуудта ба городуудта уялгата окладной страховани тухай СССР-эй СНК-гэй 1934 оной июлиин 19-нэй тогтоолые хубилгаха тухай" СССР-эй СНК-гэй 1938 оной октябриин 7-ной үдэрэй тогтоолые (СССР-эй, 1938 оной законуудай суглуулбари, №45, статья 269) ба „Лен ба улаhанай тарилгануудые, улаан клеверэй үрэнэнэй тарилгые ган гасуурhаа хамгаалха ба хүдөө ажахын тусхай ба техническэ ургамалнуудые ургамалай дайсадhаа ба үбшэнгүүдhээ хамгаалгын уялгата окладной страхованиие болюулха тухай" 1939 оной январиин 5-най үдэрэй №5 тогтоолые (СССР-эй 1939 оной тогтоолнуудай суглуулбари, №4, ст. 16) хүсөө гээhэндэ тоолохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1940 оной апрелиин 4.

ҮНЭН ХҮНЭЙ ХҮСЭН ҮБГЭРХЭГҮЙ

Хагсуу хуурай хара hалхин эшхэржэ, хатанхай хахир сагаан дайда шорой тооhоор үрхиржэ ба ажалша зониие баяд ноёдой даралжа, доромжолжо байhан урдын хуушан сагта түрэhэн, үгытэй Радиын Жамбал болбол өөрынгөө үе наhан дотор үзэhэн хараhанаа хэзээдэшье мартанагүй.

Радиын Жамбал мүнөө жара наhа хүрэжэ, буурал сагаан толгойтой болобошье hаа, бушуу сарюун зангаараа, ажал хүдэлмэридэ түрүү ябажа, үхи хүбүүдэйгээ дунда эрхим жэшээ харуулна.

Сэнгэлиг hайхан Селенгэ мүрэнэй хоймор талада бэйдаг, зохид hайхан, жаргалта байдалтай Загастайн сомоной, Сталинай нэрэмжэтэ артелиин член боложиво, 1930 ондо орохон байгаа.

Жамбал үбгэн hаарал сагаан hахалаа эмирэн hуужа, урма галаар бадарhан мойл хурса нюдөөрөө сэхэ харан, иигэжэ хэлэнэ: „Би жаргажа hуунаб даа! Минии ехэ хүбүүн Сэрэйтэр гэдэг старша лейтенант, бага хүбүүн Гэндэн гэдэг артист, би өөрөө луговод гээшэб, мүнөө ород ба бурят хэлэн дээрэ гарадаг газетэнүүдые үдэр бүхэндэ уншадаг болооб, сэсэглэн бадаржа байгаа эхэ hайхан оронойгоо байдалаар омогорхон, зүрхэм баяраар долгисоно".

Жаран наhа эдэлhэн жаргалта Жамбал үбгэн, энэ артельдээ тэбхэр арбан жэлэй торшо соо, саг үргэлжэ ударник ябаа. Үнэн сэхээр хүдэлмэрилжэ, колхозно байгуулалтын хэрэгтэ өөрынгөө хүсэ шадалые бүрин үгэhэнэйгөө түлөө, хэдэн дахин шагнал абаhан ба hаяхан, агуу ехэ Сталинай бюстээр шагнагдаhан байна.

Манай Жамбал үбгэн энээн тухайдаа хөөрэхынгөө урид, шарайгаа гэнтэ энеэбхилhэн баяртай болгожо: — Би, Сталин багшынгаа бюстээр шагнагдаhан байнам, тэрээнээ мүнөө стол дээрээ табяад лэ хаража hуудаг би, — гээд үгэеэ үсөөхэн болгожо, омог зөөлэхэнөөр хөөрэнэ.

Суута луговод Жамбал үбгэн, колхозно сабшалан дээрэхи буртаг шорой бөгүүдые арилгажа, аргал шэбхэ шэрэжэ үтэгжүүлхэ ба hубаг канава малтажа уhалха, ургаса ногооноойнь шэмэ шанарые дээшэлүүлхын тулада эршэмтэйгээр оролдожо, бага бэшэ амжалтануудые туйлаhан байна.

Үнгэрhэн жэлдэ, га бүриин 70 центнер эрхим шанартай үбhэ абаа. Мүнөө 1940 оной нюурта бүри үндэр ургаса ба эрхим шанартай, шэмэ ехэтэ үбhэ абахые бэлэдхэжэ байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ зургаан километр утатай канава малтаhан юм, мүнөө тэрээн дээрээ үшөө найман километр газарта канава татахые хараалhан ба сабшалан дээрээ аргал шэбхэ иилээд ехые шэрэжэ тарааhан байха юм.

Жаран наhата Жамбал үбгэнэй энэ хүндэтэ хүдэлмэриин тухайда, тэрэ артелиин эрхим колхозникууд хөөрэлдэхэ зуураа, „Үрэжэлтэ ажалдань үнэн хүнэй баатар хүсэн элирхэ юм" гэhэн хошоо үгын удха ошоор зүрхэ hанаагаа гэрэлтүүлэн пуупа.

Х. Н.

Таа бүхэндэ танигдаха болоhон, Гургалдайн гурбан сэсэн гурбуулаа, арад зоной амгаланиие хүсэжэ, амар мэндые хүргэнэ.

Сэлмэг дулаахан нэгэ үдэр, Селенгэ мүрэниие үгсэжэ, хүнгэноор олон, зугаа хөөрэлдөөнэй элбэг газараар яба-ябаhаар, аймагайнь центртэ хүрэбэбди. Аянда ябагшад — айлшадай буудаг гартэ ошожо, ахалагша хүнтэйнь золголдон, зориhон хэрэгээ нэгэнэгээр хэлэжэ, алдар нэрэеэ бэшүүлээд, тус бүридэ талон абажа хоноhон байнамди. Одоо тиигээд байхаха, унтаха аргагүй улаан таша хулпаа, хэбтэхэ аргагүй хэлтэгы түмэр кровать гэхэ зэргын шалтагаануудhаа ургэhэ нойр хүрэбэгүй. Харин, үүр сайжа үдэр болотор аймагайнь исполкомой дэргэдэхи, арюун сэбэрые эрхилхэ комиссиин „хүндэтэ" хүдэлмэриин тухайда хөөрэлдэ хөөрэлдэhөөр хонобобди.

Эндэhээ эртэхэн бэджо кооперативайнь столоводо ошожо хоолоод, гараха гэхэдэмнай хубсаhа үлгэдэг газартань алпа хадаг хурса хара шарайтай хүн, угтажа абаад инээжэ хэлэбэ: „Хутага вилкын хулгайда ородог болоhон дээрhээ, манай столовын „хуули дүримэй" ёhоор столовые дааганаhаа онсо тэмдэгтэй талон асаржа, хубсаhаа абаха зэргэтэй болохо та" гэбэ.

Ай зайлуул, аймагай центр дээрэ, нимэ бүдүүлиг үгэ соносоhондоо, Гургалдайн гурбан сэсэн сошормогдон гайхажа, культурна болбосон гурим байгуулхыень тэдэ бүгэдэндэ дурадхахые ехэтэ хүсэhэн байгаа.

Тэрээнhээ гадна, тэндэ ойрохон байhан хоёр дабхар хооhон гэрэй үүдэ сонхогүйгөөр, үихиржэ хуушаржа байhанайнь тухайда, нэгэ хүнhээ асуухадамнай: „Энэ гэр эхилжэ баригдаhаар табан жэл болобо. Энээниие hуулжа дунда hургуули ... болгоол! гэhэн дурадхалнууд бүри оробошье hаань, энээ бэелүүлхэ хэншье байгаа... Харин мүнөө хүртэр, мүн... асуудал шиидхэгдээгүй юм ... дуулагшаб гэбэ.

Ягаа жэгтэй юм. Ар... гэгээрүүлхэ аймагай таhа... анхаралаа табингүйгөөр, ... табан жэлэй торшо соо хүн ... гайхал болохонь эшхэбтэр ... аал. энээн тухайда эрхилхэ ... газарhаань эрид хэмжээ ... бэзэ гэжэ найданабди.

Хоножо, хойто үдэрынь ... бобди. хоёр гурбан магазин... ябаабди, хүн зон олон, х... омог хоолойгоор хөөрэлдэхэ зу... хэлсэнэ: „Ногоон гоёхон да... ном дэбтэр олоншье hаа, бу... монгол хэлэн дээрэ бро... нэгынше харанагүйб" гэж... дэнь. юугээ хэлэнэб гэлсэжэ, ... харан гэхэдэмнай, үнэхеерөө ... мэ байшобо.

Ганса эндэнь нима гү, ... аймаг доторонь бүхыдөө нима...

Колхоз дээгүүрэнь ошожо, у... булан, уншалгын гэр, сельпо, ... зин бүхэндэнь орожо хар... ябахадамнай, хорёод гушаад эр... тэй хуушан книга хэбтэх... бэшэ, бурят-монгол хэлэн ... хэблэгдэhэн книга юрэ... харагдадаггүй байба. Тиихэд... хүнүүдhээ асуухадамнай, на... харюу үгэнэ: „Үгы мэдэнэгүй... Хоёр нэгэ юумэ үни хада ... ша hэн, мүнөө үгы хаяа ... бурят хэлэн дээрэ ном ... гаража байдаг юм гү? — г... аниргүй болошохо юм.

Хүдөө зоной культурна эри... хангадаггүй Бургиз гээшэ ... Бурккига гээшэ гү? Али ... коопсоюз гээшэ гү? энээн ту... да эрид хэмжээ абаха хэрэг... байна, гэжэ гургалдайн гур... сэсэн гурбуулаа арад зоной ... hөө эрилтэ хэнэ.

Аймаг дотороо РОКК-ын 860 членүүдтэй

Закамен. Улаан Крестын айком (түрүүлэгшэнь нүхэр Шаньгин) болбол ВКП(б)-эйн XVIII историческа съездын тогтоолнуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула большевистскаар хүдэлмэрилжэ, санитарно-оборонно хүдэлмэриие жэшээтэ hайнаар табижа шадаhан байна.

Аймаг дотороо, Улаан Крестын обществын 860 членүүдтэй болоhон ба тэдэнэй 668-нь — ГСО гэй значкистнууд. Тус аймаг дотор ГСО-гэй 10 кружогууд амхидхагдажа, 143 хүнүүд hуралсажа байна. Гадна, hурагшадай дунда БГСО-гэй 460 значкистнууд бии.

Сагаан-Моринской сомоной дэргэдэхи РОКК-ын эхин организаци (түрүүлэгшэнь нүхэр Желяева) хадаа 45 хүнүүдые РОКК-... членүүдтэ абаа. Мүнөө тэд... бүгэдөөрөө ГСО-гэй знач... нормонуудые үгэhэн байна. ... Енгорбойн сомоной, Карл Марк... нэрэмжэтэ колхозой дэргэ... РОКК-ын эхин организаци ... членүүдтэй, тэдэнэр — ГСО-... нэгэдэхи шатын значкистнууд.

Тиигэбэшье, зарим сомо... ба колхозуудта санитарно-обор... но хүдэлмэриие тоодоггүй ... нууд үзэгдэнэ. Тодорхойлоо ха... бэл, Хамниин сомоной, Калини... нэрэмжэтэ ба Хуртагын сомо... Молот-най нэрэмжэтэ колхозуу... дэргэдэхи РОКК-ын эхин орга... зацинууд тон хангалтагүйг... хүдэлмэрилнэ.

Бори...

Агитаторнууд хүдэлмэридөө...

(Телефоноор абтаба)

Тарбагатай. Хабарай тарилгын үедэ партийно-массова хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхын бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Тус асуудал тушаа эхин партийна организацинуудай секретарьнуудай ба тэдэнэй орологшодой 2 хоногой совещани үнгэргэгдэжэ, шухала заабаринууд үгтөө.

hаяхан, агитаторнуудай семинар болобо. Мүнөө полеводческо бригаданууд дээгүүр VI Сессиин ма... риалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ ба...

Гадна, эхин парторганиза... нуудта практическа туhала... үзүүлхын тулада районно пар... тиhаа 24 хүн сомсельсоведүү... эльгээгдээ.

Ковалева — пар... Тарбагатайн рай... мой секрет...

Бүгэдөөрэн бэшэг мэдэхэ болоо

Кабанск, Хандалинска сельсоведэй, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи агитколлектив хадаа бэшэг мэдэхэгүйе усадхалгада багабэшэ амжалта туйлаа. Тус агитколлективэй (хүтэлбэрилэгшэнь — ВКП(б)-эйн членэй кандидат, колхозой түрүүлэгшые орологшо нүхэр Александр Михайлович Тыхенов) оролдосто хүдэлмэриин результатта, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой колхозникууд бултадаа бэшэг мэдэхэ болоо.

Мүнөө, бэшэг бага мэдэхэ хүнүүдые хүсэд грамотна болгохын түлөө ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Эрхим агитаторнууд нүхэд Х. М. Карпова, П. Х. Михайлов, М. А. Николае... Л. Д. Кузьмин ба бусад ба... энэ хүдэлмэридэ активнаар ха... далсана, эрхим жэшээнүү... харуулна.

Эдэнэр, колхозойгоо бү... айлнуудые хубаалжа абаад, ... темэнүүдээр үдэр бүри заа... нуудые хэнэ. Хабарай тарилг... үедэ культурна станууд дээг... агитационно-массова хүдэлмэр... тон эршэмтэйгээр ябуулхын ... лада бэлэдхэжэ байна.

Цыренов.

Харюусалгата редактор
Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции г. Улан-Удэ, Каландарашвили 19. Телефоны: отв. редактора — 3-44; отв. секретаря — 3-23; отдел партийной жизни — 7-55 — 2 зв.; Сельхоз отд. — 7-55; отдел писем — 5-07.

Типография НКМП. Уполномоченный Бургдавлита № 383